

Socialutskottets yttrande 2024/25:SoU7y

Forskning och innovation för framtid, nyfikenhet och nytta

Till utbildningsutskottet

Utbildningsutskottet har beslutat att ge socialutskottet tillfälle att yttra sig över proposition 2024/25:60 Forskning och innovation för framtid, nyfikenhet och nytta samt de motioner som väckts med anledning av propositionen i de delar dessa berör socialutskottets beredningsområde.

Socialutskottet begränsar sitt yttrande till propositionen i de delar som berör utskottets beredningsområde och till motionerna 2024/25:3309 (S) yrkande 24, 2024/25:3312 (C) yrkandena 36, 45 och 46 samt 2024/25:3313 (MP) yrkande 25.

Socialutskottet anser att utbildningsutskottet bör tillstyrka propositionen och avstyrka motionsyrkandena.

I yttrandet finns tre avvikande meningar (S, C, MP).

Utskottets överväganden

Forskning och innovation för framtid, nyfikenhet och nytta

Propositionen

I propositionens avsnitt 12 Life science och hälsa och avsnitt 13 Robust samhälle beskrivs forskningssatsningar som delvis berör socialutskottets beredningsområde.

Life science och hälsa

I propositionen anför regeringen att forskning inom medicin och hälsa är central för att öka förutsättningarna för en mer effektiv hälso- och sjukvård av god kvalitet och en god och jämlik hälsa i befolkningen. Den fria grundforskningen utgör basen för att långsiktigt kunna hantera hälsoutmaningarna. Tvärsektoriell forskning och innovation bidrar till en hållbar utveckling av hälsa och välbefinnande som möter såväl dagens som morgondagens utmaningar.

I propositionen redogörs för satsningar inom bl.a. följande områden:

- kliniska prövningar och klinisk behandlingsforskning
- life science med fokus på precisionsmedicin
- antibiotikaresistens
- psykisk hälsa och suicid
- psykiatriforskning
- prevention och folkhälsa
- kvinnors hälsa och sjukdomar
- vården och omsorgen för personer med demenssjukdom
- omställningen mot en god och nära vård.

Robust samhälle

Regeringen anför att det för att skapa förutsättningar för robusta samhällen behövs forskning som kan bidra med kunskap om och lösningar på olika samhällsproblem. Det behövs såväl grundforskning som mer tillämpad och behovsstyrd forskning av hög kvalitet. Praktisk forskning som bedrivs i samverkan med intressenter och behovsägare kan bidra till innovationer och utveckling inom offentlig verksamhet. Sådan forskning kan också bidra till att reformer på dessa områden blir mer evidensbaserade och effektiva. Forskning som är praktisk är även viktig för förebyggande insatser inom t.ex. socialtjänst.

I propositionen anför regeringen bl.a. att medel ska tillföras Forte för att etablera ett tioårigt nationellt forskningsprogram för en hållbar socialtjänst. Regeringen anför bl.a. att det behövs ökad kunskap om kvalitativa insatser

inom socialtjänsten för att stödja kommunerna att utforma socialtjänstens verksamhet i enlighet med vetenskap och beprövad erfarenhet.

Regeringen anför vidare att ett tioårigt nationellt forskningsprogram med fokus på barns och ungas uppväxtvillkor och hälsoutveckling bör inrättas av Forte. Programmet bör finansiera forskning som svarar mot angelägna tvärsektoriella samhällsutmaningar för barn och unga såsom ojämlikheter i hälsa, ökad psykisk ohälsa, utanförskap och ökad risk att involveras och rekryteras till kriminalitet.

I propositionen redogörs även för en satsning inom Vetenskapsrådet som rör forskning om mäns våld mot kvinnor, våld i nära relationer, hedersrelaterat våld och förtryck samt prostitution och människohandel för sexuella ändamål.

Motionerna

I partimotion 2024/25:3313 av Daniel Helldén m.fl. (MP) yrkande 25 föreslås ett tillkännagivande om att regeringen bör påbörja ett arbete för att inrätta ett specifikt forskningsprogram för patientsäkerhet.

I kommittémotion 2024/25:3309 av Åsa Westlund m.fl. (S) yrkande 24 föreslås ett tillkännagivande om satsningar på fler kliniska prövningar i Sverige.

I kommittémotion 2024/25:3312 av Anders Ådahl m.fl. (C) yrkande 36 föreslås ett tillkännagivande om satsningar på praktisknära forskning inom socialtjänsten. I yrkande 45 föreslås ett tillkännagivande om att stärka grundförutsättningarna för att forska inom vården. Slutligen föreslås i yrkande 46 ett tillkännagivande om satsningar på omvårdnadsforskning, apotek och forskande sjuksköterskor.

Utskottets ställningstagande

Betydelsen av forskning inom hälso- och sjukvård och omsorg

Forskning inom medicin och hälsa är central för att öka förutsättningarna för en mer effektiv hälso- och sjukvård av god kvalitet och en god och jämlik hälsa i befolkningen. I likhet med regeringen anser socialutskottet att tvärsektoriell forskning och innovation bidrar till en hållbar utveckling av hälsa och välbefinnande som möter såväl dagens som morgondagens utmaningar. Sverige ska vara en ledande forsknings- och kunskapsnation inom life science.

Tillsammans med närvaron av en stark life science-industri i Sverige och genom fortsatta satsningar inom forskning, utbildning och innovation kan hälsan i befolkningen förbättras, sjukvården och omsorgen utvecklas och Sveriges ekonomiska välbefinnande stärkas.

Socialutskottet välkomnar därför att regeringen bl.a. prioriterar forskning inom hälso- och sjukvårdsområdet. Satsningarna på kliniska prövningar och mer forskning inom precisionsmedicin, antibiotikaresistens, psykisk hälsa, prevention och folkhälsa, kvinnors hälsa och sjukdomar samt vården och omsorgen för personer med demenssjukdom är mycket välkomna. Utskottet

ser även positivt på satsningarna på stärkt forskning inom primärvården och för att stödja omställningen mot en god och nära vård. Klinisk och patientnära forskning är av stor betydelse för utvecklingen av en god, jämlik, jämställd och hållbar hälso- och sjukvård.

Vidare vill socialutskottet betona behovet av ökad forskning inom social omsorg. Regeringens förslag till en ny socialtjänstlag, En förebyggande socialtjänstlag – för ökade rättigheter, skyldigheter och möjligheter (prop. 2024/25:89), bereds för närvarande i socialutskottet (bet. 2024/25:SoU23). I propositionen föreslås bl.a. att verksamhet inom socialtjänsten ska bedrivas i enlighet med vetenskap och beprövad erfarenhet. Dessutom skiftas fokus till en mer förebyggande socialtjänst som väger in behovet av tidiga insatser.

Kunskapen om hur socialtjänsten kan utformas för att vara långsiktigt hållbar, mer förebyggande och kunskapsbaserad behöver öka. För att stödja kommunerna att utforma socialtjänstens verksamhet i enlighet med vetenskap och beprövad erfarenhet behövs ökad kunskap om kvalitativa insatser inom socialtjänsten. Utskottet välkomnar därför att regeringen avser att tillföra medel till Forte för att etablera ett tioårigt nationellt forskningsprogram för en hållbar socialtjänst.

Socialutskottet ser även positivt på att regeringen avser att tillföra medel till Forte för att inrätta ett tioårigt nationellt forskningsprogram med fokus på barns och ungas uppväxtvillkor och hälsoutveckling. Det är viktigt med mer forskning om barns och ungas ojämlikheter i hälsa, barns och ungas psykiska ohälsa, utanförskap samt risk att involveras och rekryteras till kriminalitet.

Slutligen välkomnar utskottet satsningarna på forskning om bl.a. våld i nära relationer och hedersrelaterat våld.

Förslag på ytterligare forskning

Socialutskottet har förståelse för det som framförs i motionerna 2024/25:3309 (S) yrkande 24, 2024/25:3312 (C) yrkandena 36, 45 och 46 samt 2024/25:3313 (MP) yrkande 25. Samtidigt står utskottet bakom de prioriteringar som regeringen presenterar i propositionen.

Utifrån de utgångspunkter som socialutskottet ska beakta anser utskottet att utbildningsutskottet bör tillstyrka propositionen och avstyrka motionsyrkandena.

Stockholm den 20 mars 2025

På socialutskottets vägnar

Christian Carlsson

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Christian Carlsson (KD), Fredrik Lundh Sammeli (S), Jessica Stegrud (SD), Johan Hultberg (M), Karin Sundin (S), Carita Boulwén (SD), Mikael Dahlgvist (S), Jesper Skalberg Karlsson (M), Anna Vikström (S), Leonid Yurkovskiy (SD), Gustaf Lantz (S), Malin Höglund (M), Christofer Bergenblock (C), Mona Olin (SD), Nils Seye Larsen (MP), Maj Karlsson (V) och Helene Odenjung (L).

Avvikande meningar

1. **Forskning och innovation för framtid, nyfikenhet och nytta (S)**

Fredrik Lundh Sammeli (S), Karin Sundin (S), Mikael Dahlgvist (S), Anna Vikström (S) och Gustaf Lantz (S) anför:

Utöver de satsningar som regeringen presenterar anser vi att det behövs en mer omfattande satsning för att fler kliniska prövningar ska kunna genomföras i Sverige. Biologiska läkemedel, vilka är en helt ny generation läkemedel och som inkluderar flera av de framgångsrika vacciner som tagits fram mot covid-19, förväntas bli en del av framtidens mer skraddarsydda behandlingar. Kliniska prövningar är centrala för vår konkurrenskraft inom life science och stärker Sveriges ställning som innovationsnation.

Vi anser därmed att utbildningsutskottet bör tillstyrka motion 2024/25:3309 (S) yrkande 24.

2. **Forskning och innovation för framtid, nyfikenhet och nytta (C)**

Christofer Bergenblock (C) anför:

Även om regeringen gör flera välkomna satsningar saknas det mycket i propositionen. Bland annat behövs det enligt min mening förslag på hur apoteken ska stärkas och på hur grundförutsättningarna för att forska inom vården ska utvecklas. Det behövs även satsningar på omvårdnadsforskning och forskande sjuksköterskor. Att kombinera klinisk tjänstgöring med forskning har varit, och är inför framtiden, helt outhärligt för hälso- och sjukvårdens utveckling.

Vidare välkomnar jag regeringens satsningar på praktisk forskning, men jag saknar satsningar på t.ex. praktisk forskning inom socialtjänsten.

Enligt min mening bör utbildningsutskottet därmed tillstyrka motion 2024/25:3312 (C) yrkandena 36, 45 och 46.

3. **Forskning och innovation för framtid, nyfikenhet och nytta (MP)**

Nils Seyer Larsen (MP) anför:

Utöver de forskningssatsningar som regeringen redogör för i propositionen anser jag att det behövs mer forskning om patientsäkerhet. Enligt min mening bör regeringen därför påbörja ett arbete för att inrätta ett specifikt forskningsprogram för patientsäkerhet. Ett sådant program bör dels ta fram ett antal prioriterade teman för fortsatt forskning, dels stödja den praktiska användningen så att kunskapen blir användbar för profession och vårdgivare. Programmet skulle t.ex. kunna administreras av Forte.

Enligt min mening bör utbildningsutskottet därmed tillstyrka motion 2024/25:3313 (MP) yrkande 25.